

מסורת הש"ס

(א) סוטה ד: שבת נדג; (ב) יומא טו.; (ג) א. ידים פ"ג מ"ה עריות פ"ה מ"ג נ"ע"ש שניי נטמאות ועיין במדרי"ם; (ד) מכות כג; (ה) נחמיה י. וי"ג; (ו) לקמן יג.; (ז) נעם: ושם א"ת: רבי יוחנן; (ח) יומא פ: מנינה י.; (ט) ג"ל ומגדיל; (י) נדף יג.; (יא) נאסתר ט.; (יב) נאס; (יג) נועי מוס' שבת פת. ד"ה אמר רבא כתבו עוד מירוק שני יו"ע מוס' שבעות לט. ד"ה קיימון.

הגהות הב"ח

(ה) נב' אמר רבא היינו דלמרי אינשי: (ו) תוס' ד"ה נאמרה וכו' דפ"ב דתנן קראה וכו': (א) בא"ד דלס קראה במגילה הכתובה בין הכתובים וכו': (ד) שם פרק א"ל הממונה: (ס) שם תמי' איכא למימר מוקדים לה רבבי בנימין בר יפת ואין למר: (ו) ד"ח לטלה. ג"כ עיין פ"ק דתענית בתוס' ד"ה דלמא רב כי יתירה נדף י' ע"ב:

מוסף רש"י

רב ורב הנינא כו' מתנו. לך מינחא דלקמן (טובה ד:). בבבלי סדר מועד. כל הוי' דלמדינן הלא זוגא כי הדדי כשעמלא, איכא למדלא דמתלפי רבי יוחנן ומעילי רבי יוחנן (טובה ד: ובעינן שבת נד:). ברוח הקודש. השלח השפירי (נ"י ע"ז ב:). הדרא פלפלתא. גרשין אחד (יומא פה) גרשין אחד של פלגל (תנינא י'). אטמא. ידן (חורין מב.). וגרבא דחמרא. איפה של יין (פסחים ד:).

רבינו חננאל

קנאה את מועד[ות] עליו. כלומר כיון שחיתכת והיקבע לדורות יהיו האומות שומעין הדבר הזה ומתקנאין ואומרים נשלם גמולכם. שלישים ולא רבעים. פירוש לא נתן להיכתב (ב) זכרון עמלק. פסמים אמורות בתורה ויבא עמלק, וזכור אשר עשה לך עמלק. ופסם בנביאים, קדוהי את אשר עשה עמלק. קיימא לן כו' אלעזר המרדכי דאמר כתוב זאת, מה שכתוב כאן ובמשה תורה. וזכרון, מה שכתוב בנביאים. בספר, מה שכתוב במגילה. אסתר מטמא את הידים וברי ר' שמעון בן יוחי. פירוש כל כתבי הקדש מטמאין את הנוגע בהן, כדתיב בסוף מסכת ידים תרגום שבעורא ושדבניאל מטמאין את הידים. תרגום שכתבו עברית ועברית שכתבו תרגום וכתב עברין אין מטמאין את הידים. (כתב עברי) לעולם אינו מטמא עד שיכתבנו אשורית על העור בוי. ואמרים צדוקין קובלין אנו עליכם פורשים שאחם אומרים כתבי הקדש מטמאין את הידים וכתבי המידם אינן מטמאין את הידים. אמר להם רבן יוחנן בן זבאי וכי אין לנו על הפרשים אלא זו בלבד, הרי הן אומרים עצמות חמור טהורין ועצמות יוחנן כהן גדול טמאין. אמרו לפי (שחורחן) ו[תחנן] הן טומאתן, שלא יעשה אדם עצמות אביו ואמו תרוודות. אמר להן אף כתבי הקדש לפי (חובתן) [ויכתבן] הן טומאתן. כו'. כלומר גורו ליהוין טומאה שלא יהיו מצווין לגייעתן בכל עת. ומפורש במסכת שבת פרק ראשון

לכסוף קבעוה כו'. והיו השנית: **שלחה להם.** בשנה שנייה לקוצעה עליהם חובה: **קבעוין.** ליום טוב ולקרייה להיות לי לשם: **קנאה את מעוררם עליו.** שיאמרו האומות שאנו שמחים להזכיר מפלגתן: **כבר אני כחופה.** ושם יהו רואין מה שאירע להם על ידי ישראל: **רב ורב הנינא רבני יוחנן**

ורב חנינא מתנו. הא דלאמרינן לקמן: **בכוליה סדר מועד.** שהזכרה שם זוג זה של ארבע חכמים הללו חלופי רבי יוחנן ומכניסין רבי יונתן: **שלישים.** בשלשה מקומות יש לנו להזכיר מלחמת עמלק בספר ואלה שמות (יז) ובמשה תורה (כה) ובספר שמואל (א טו) והיו שאמר שלמה בדבר ששילשמו אי אמה רשאי לרבעו: **ואם מה שכסוב כלן ובמשנה תורה.** דכל מה שכתוב בתורה קורא כתב אחד: **אינה מעממא אס הידים.** כשאר ספרים דאמר צינאיות השגת (דף יד.) שגורו עליהן לטמא את הידים לתרומה (ט) ומחלוקת בית שמאי וצ"ה היא: **הוא דאמר רבני יסועע.** דאמר לעיל זאת מה שכתוב בתורה זכרון מה שכתוב צנצינאס אצל במגילה לא יתנה ליכתב אלא לגורסה על פה ולקרותה: **והלא כבר נאמר וידבר כו'.** וקהלם כבר נאמרה וכיון דלא כתב את כולן למדת שמה שכתב רוח הקודש היה: **אל סופף על דבריו.** מוקדש הוא בספר משלי: **דאי נצוי כסב ואי נצוי לא כסב.** ולעולם מה שכתב משלות בעלמא יניחו ולא מפי הקצ"ה: **אס שמע אל סופף על דבריו.** מדקאסר להוסיף עליהן שמע מינה כרות הקודש נאמרו: **ויאמר הכן כלנא.** מנא ידעו כותבי המגילה שך אמר כלנא אלא רוח הקודש נגלה עליהם: **ויודע הדבר למרדכי.** מי גלה לו רוח הקדש שיה עליו: **וצבוס לא שלחו אס ידם.** היאך ידעו מה עשו הרמוקים: **מפיש ואמר טובא.** יציאו כלנא מלכות אלעמא דנפשיה קאמר שמע מינה זאת היתה כלנא: **נדמסה לו כלומסו.** והיו אומרים צפיהם זו משלנו היא: **דברי חייל צר אצל לקמן צפירקין'.** **פריסקסי שדור.** שלמים שלחו להם למרדכי ואסתר שלא נגענו צניה שלא ירע למלך: **לא יעצרו.** מנא ידע את העמיד: **מגוס.** מיני מעדנים: **שפי מנוס לאדם אחד.** דכתיב ומשלוח מנות איש לרעהו(י) שמי מנות לאדם לשני בני אדם: **לאסיוסט' שמי מתנות לשני בני אדם** די לכל אחד ואחד מתנה אחת דהא אציונים נמי תרמי משמע: **עגלא סלחא.** שלשי כלטן: ה"ג

קא מפיש טובא ואמר אדעתיה דנפשיה קאמר דר"ע דלמא (כו' אלעזר דאמר מלמד שכל אחד ואחד נדמתה לו כאומתו והא דרבי מאיר דלמא כרבי חייא בר אבא דאמר (ב)בתגן ותרש שני מרשיים היו והא דרבי יוסי בן דורמסקית דלמא פריסתקי שדור דשמואל ודאי לית ליה פירכא אמר (ה) רבינא (ו)היינו דאמרי אינשי טבא חדא פלפלתא חריפתא ממלי צני קרי רב יוסף אמר מהכא (י)וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים רב נחמן בר יצחק אומר מהכא (יז)זכרם לא יסוף מזורעם: ומתנות לאביונים: תני רב יוסף (יז)ומשלוח מנות איש לרעהו ישתי מנות לאיש אחד ומתנות לאביונים ישתי מתנות לשני בני אדם רבי יהודה נשיאה שדר ליה לרבי אושעיא אטמא דעיגאל תלתא וגרבא דחמרא שלח ליה

גורו ביה רבנן. אסתר (מטמאה את הידים) ברוח הקודש נאמרה, שנאמר קיימו וקבילו היהודים, (מכליל שיש בה קדושה) קיימו למעלה מה שקיבלו עליהן למטה, וכל אלו הפסוקים נכון ויאמר המן בלבד, וכיצא בו, מי מרדע מה היה בלבד אלא הקי"בה. תני רב יוסף ומשלוח מנות איש לרעהו, שתי מנות לאדם אחד, דכתיב מנות איש לרעהו. ומתנות לאביונים, שתי מתנות לשני בני אדם. ר' יהודה נשיאה שלח לר' הושעיא ירך של עגל שלשי לבטן וקנקן יין, שלח ליה

מגילה נקראת פרק ראשון מגילה

נאמרה לקרות ולא לבתוב. משמע דסצר דמומר לקרותה ע"פ וקשה דהיכי פליג על סתם משנה דלקמן דפ"ב (דף יא.) (ב) דתני קראה על פה לא יאל ורב נמי הוא דאמר לקמן (דף יט.) שצריך לכותבה ולמור' בגדינן ור' יוחנן נמי נאמרן (שס:) דלס קראה

(ג) צין הכתובים לא יאל לכך נר' לפר' דהא דקאמר לא יתנה ליכתב צרות הקודש אצל מדרגנן ניתנה ליכתב ולקרות ואכתי קשיא דהא אמרינן צפ' (ד') הממונה במסכת יומא (דף כט.) נמשלה אסתר לאילת השחר מה שחר סוף הלילה אף אסתר סוף הנסים ופרין והא איכא חנוכה ומשני יתנן ליכתב קאמר ופרין הניחא למאן דאמר יתנן ליכתב אלא למאן דאמר לא יתנן ליכתב מאי איכא למימר (ה') ואין לומר דהא דיתנן ליכתב מדרגנן קרי כתיבה דלס כן הדרא קושין לדוכתא דהא איכא חנוכה שניתנה לכתוב מדרגנן במגילת מענית ומירן הר"ר אלחנן דכתיבה דמגילה מהניא טפי דהא לריכה גדינן ושרטוט וכמה דברים דלא צריכי במגילת מענית:

לכולהו (י) **איכא פירכא בר מרשמואל.** וקשה דלשמואל מי ליכא פירכא דהא רבא גופיה הוא דאמר פרק רבי עקיבא (שבת דף פת. ושס.) (מכלאן מודעא רבה לאורייתא) שקבלו שנית צינמי אשמורוש אלמלא דלאינטריין קרא לדרשא אחרינא ויש לומר דלא חשיב האי פירכא דהא שפיר שמעינן מינה תרמי ולא דמי האי פירכא לשאר פירכות דליין דסמר סנתנס לגמרי (ט) **ורב נחמן אמר מהכא ויזכרם לא יסוף מורעם.** דנרשא דקרא לא חזין אלא היהודים שצאזות הדור: דלא

הקודש נאמרה והאמר שמואל אסתר ברוח הקודש נאמרה לקרות (ג)ולא נאמרה ליכתוב מיתבי (ג)רבי מאיר אומר קהלת אינו מטמא את הידים ומחלוקת בשיר השירים ר' יוסי אומר שיר השירים מטמא את הידים ומחלוקת בקהלת ר' שמעון אומר קהלת מקולי ב"ש ומחומרי ב"ה אבל ארות ושיר השירים ואסתר מטמאין את הידים הוא דאמר כו' יהושע תניא ר' שמעון בן מנסיא אומר יקהלת אינו מטמא את הידים מפני שחכמתו של שלמה היא אמרו לו וכי זו בלבד אמר והלא כבר נאמר יוידבר שלשת אלפים משל ואומר יאל תוסף על דבריו מאי ואומר וכי תוסף מימר טובא אמר דאי בעי איכתוב ודאי בעי לא איכתוב תא שמע אל תוסף על דבריו תניא ר' אליעזר אומר אסתר ברוח הקודש נאמרה שנאמר ייאמר המן בלבו ר' עקיבא אומר אסתר ברוח הקודש נאמרה שנאמר וותהי אסתר נשאת חן בעיני כל רואיה ר"מ אומר אסתר ברוח הקודש נאמרה שנאמר יוידע הדבר למרדכי רבי יוסי בן דורמסקית אומר אסתר ברוח הקודש נאמרה שנאמר (ובבזה לא שלחו את ידם אמר שמואל אי הואי התם הוה אמינא מלתא דעדיפא מכולהו שנאמר קיימו וקבלו (ז)קימו למעלה מה שקיבלו למטה אמר רבא (ג)לכולהו אית להו פירכא לבר מרשמואל דלית ליה פירכא דרבי אליעזר סברא הוא דלא הוה איניש דחשיב למלכא כוותיה והאי כי קיימת

גורו ביה רבנן. אסתר (מטמאה את הידים) ברוח הקודש נאמרה, שנאמר קיימו וקבילו היהודים, (מכליל שיש בה קדושה) קיימו למעלה מה שקיבלו עליהן למטה, וכל אלו הפסוקים נכון ויאמר המן בלבד, וכיצא בו, מי מרדע מה היה בלבד אלא הקי"בה. תני רב יוסף ומשלוח מנות איש לרעהו, שתי מנות לאדם אחד, דכתיב מנות איש לרעהו. ומתנות לאביונים, שתי מתנות לשני בני אדם. ר' יהודה נשיאה שלח לר' הושעיא ירך של עגל שלשי לבטן וקנקן יין, שלח ליה

(א) נראה דחסר כאן וצ"ל זכרון עמלק אמור בתורה ויבא עמלק וכתמי את אסר וגו' וקיי"ל וכו'.

עין משפט ונר מצוה

בזה א ב מיי פ"ט מהל' שאר אבות העוממות הלכה י:
בז ג מיי פ"ב מהלכות מגילה הלכה טו סגנו עשן ד טו"ע"פ א"ח סימן תרל"ג ע"ף ד:
בז ד מיי שם הלכה טז סגנו שם טו"ע"פ א"ח סי' תרל"ג ע"ף א:

—◆◆—

תורה אור השלם

- הלא כתבתי לך שלישים במועצת ודעתי: משיי בכ ב ויאמר יי אל משה כתב זאת זכרון בפסר וישים באזני יהושע כי מוחא אמונה את זכר עמלק מתחת השמים: שמות יז יד
- וידבר שלשת אֱלֹפִים מִשָּׁל וַיְהִי שִׁירוֹ מִשְׁפָּה וְאֶלְפֵי מַלְכִּים א ה י ב וְאֶלְפֵי אַל תוֹסֵף עַל דְּבָרַי כֵּן יוֹכִיחַ בְּךָ וּבְנֹכְחֶיךָ:

משלי ל ו

- וְהָבֵא הַמֶּן וְיֹאמַר לוֹ הַמֶּלֶךְ מִזֶּה לַעֲשׂוֹת כְּאִשִּׁי אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ בְּיָקָרוֹ וְיֹאמַר הַמֶּן בְּלִבּוֹ לָמִי יִחַפֵּץ הַמֶּלֶךְ לַעֲשׂוֹת יָקָר וְיֹתֵר מִמֶּנִּי: אסתר ו ו
- וְהַבְהִיעַ הוֹר אֶתְהֵר בַּת אֲבִיהֶיךָ דֹּד מִרְדֳּכִי אֲשֶׁר לָקַח לוֹ לְבַת בְּלוּזָה כִּי הַמֶּלֶךְ לֹא בִקֶּשֶׁה דָּרָךְ כִּי אִם אֵת אֲשֶׁר יֹאמַר הָגִי סֵרִיס הַמֶּלֶךְ שֶׁמֶר הַנָּשִׁים וַתְּהִי אֶסְתֵּר נְשֹׂאתָן כֵּן בְּעֵצָה כָּל רֵאשִׁי:

אסתר ב טז

- וַיִּדְעֵךְ הַדְּבָר לְמִרְדֳּכִי וַיְגִד לְאַסְתֵּר הַמַּלְכָּה וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר לְמִלְךָ בְּשֵׁם מִרְדֳּכִי:

אסתר ב כב

- עֲשֵׂתָהּ בְּגֵי הַמֶּן בֵּן הַמְּדֻרָּהָן צָרָה הַיְּהוּדִים וַתִּלְחֹד אֶת יָדָם: אסתר ט י
- קִמְנוּ וְקָבְלוּ הַיְּהוּדִים עֲלֵיהֶם וְעַל יָדָעַם וְעַל כָּל הַגִּלְדִּים עֲלֵיהֶם וְלֹא יַעֲבֹר לִדְרוֹת עֲשִׂים אֵת שְׁנֵי הַיָּמִים הָאֵלֶּה כִּכְתָּבָם וְיִסְּקוּ מִכָּל שְׁנֵי יָשָׁנָה:

אסתר ט כז

- וַתִּזְמְנִים הָאֵלֶּה נְסֻכֵּיָם וְנַעֲשִׂים בְּכָל דֹּר וְדֹר מִשְׁפָּחָה וּמִשְׁפָּחָה מִדְּרִיגָה וּמִדְּרִיגָה וְעִיר וְעִיר יָמִי הַפָּרִים הָאֵלֶּה לֹא יַעֲבֹרוּ מִתּוֹךְ הַיְּהוּדִים וְיִתְּרָם לֹא יִסְּקוּ מִשָּׁמָּה: אסתר ט כח
- כִּימִים אֲשֶׁר נָדָו בָּהֶם הַיְּהוּדִים מֵאוֹיְבֵיהֶם וַתְּחַדֵּשׁ אֲשֶׁר נִהַפְּךְ לָהֶם מִיָּגוֹן לְשִׁמְחָה וּמֵאֵבֶל לַיּוֹם טוֹב לַעֲשׂוֹת אוֹתָם יָמִי מִשְׁתֵּה וְשִׁמְחָה וּמִשְׁלֹחַן מִנּוֹת אִישׁ לַרְעֻזָּה וּמִתְנַתּוֹת לְאֶבְיוֹנָם: אסתר ט ככ

—◆◆—

רבינו חננאל (המשך)

והספר מאי טעמא גזור ביה, דאמר רב משרשיאא בתחילה היו מצניעין אוכלין דתרומה אצל ספר תורה, אמרי האי קודש והאי קודש, כיון דחזו דאחו לירי פסידא, שהיו העבברים אוכלין הספרים,

גזור ביה רבנן. אסתר (מטמאה את הידים) ברוח הקודש נאמרה, שנאמר קיימו וקבילו היהודים, (מכליל שיש בה קדושה) קיימו למעלה מה שקיבלו עליהן למטה, וכל אלו הפסוקים נכון ויאמר המן בלבד, וכיצא בו, מי מרדע מה היה בלבד אלא הקי"בה. תני רב יוסף ומשלוח מנות איש לרעהו, שתי מנות לאדם אחד, דכתיב מנות איש לרעהו. ומתנות לאביונים, שתי מתנות לשני בני אדם. ר' יהודה נשיאה שלח לר' הושעיא ירך של עגל שלשי לבטן וקנקן יין, שלח ליה